

tekst: Lucas 13, 1-9
(eerste lezing: Exodus 6, 2-9)

ds. Oane Reitsma

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Deze week had ik een pastoraal gesprek. Mijn gesprekspartner zei dat ze dacht dat alles wat er in het leven gebeurt een bedoeling had. 'Niets is voor niks'. Terwijl we zo spraken begreep ik wat ze wilde uitdrukken. Het vroege verlies van haar echtgenoot had haar sterker gemaakt, zei ze. Zowel haar persoon als haar geloof. Het kan een aantrekkelijke gedachte zijn dat alles wat er gebeurt met een bedoeling en zin gebeurt. Dat er een 'plan' zit of een richting, misschien niet eens zozeer achter het hele wereldgebeuren, maar dan toch zeker achter wat wij meemaken in onze levens. Deze gedachte behoedt ons namelijk voor het gevoel dat we overgeleverd zijn aan willekeur van het lot. Willekeur die beangstigt.

En toch. Is het uit te leggen aan de ouders van Lotte van der Zee, dat bruisende jonge meisje uit onze stad die zo ineens, 20 jaar jong, stierf op wintersportvakantie? Is het uit te leggen aan de mensen die een geliefde kwijtraakten afgelopen maandag in Utrecht? Dat alles een zin heeft? Die nog voor ons verborgen is? Begrijpen wij dat dan nog niet? Houdt God nog dingen voor ons verborgen?

Ja, ik snapte wat die mevrouw bedoelde, en nee: het is *niet* uit te leggen aan wie voortijds geliefden of kinderen verliezen aan ongelukken, domme pech, of misschien psychische ziekte en zelfdoding. En daarmee is het ook niet *wáár*. Want als het *wèl* waar is dat alles een reden heeft, dan is de vraag 'waarom overkomt *mij* dit, deze ziekte, dit lot, dit onheil?' een terechte vraag. Maar die vraag *is* niet terecht, want vaak *is* er geen 'waarom'. Waarom was de één die gister stierf 69, terwijl de ander bijna 94 was.

Ja, die ervaring dat sommige dingen de juiste overkomen, dat is er wel. Of iemand nou zijn verdiende loon krijgt, of juist dat het iemand toekomt dat het *eindelijk* weer goed gaat, dat iets van de pijn en het verlies weer hersteld wordt, of in ieder geval een plek krijgt. Dat komt voor. Boontje komt om zijn loontje. Geen wonder dat het *hem* overkomt. Want dat nest waar 'ie uit komt. Etcetera. En: 'wat fijn dat hij of zij dit nu meemaakt, als iemand het verdient is hij/zij het'. En toch klopt het niet: dat alles een bedoeling heeft.

Die wat wonderlijke tekst van vandaag lijkt er over te gaan. Dergelijke verhalen moeten er achter deze tekst zitten. Mensen die getroffen worden door catastrofes. neem die achttien toen de Siloamtoren op hen viel. Was het hun verdiende loon? Moest het oordeel van God hen al in dit leven treffen? Nee. Een zeer tragisch ongeval trof hen. En dan is er geen 'waarom'. Dan ben je gewoon op het verkeerde moment op de verkeerde plaats, zoals die drieduizend die zich op 9-11 in de Twin Towers bevonden. Nee, zegt Jezus: zij waren niet schuldiger dan wie dan ook. Hun trof noodlot en geen godsoordeel. En toch: '*als jullie niet tot inkeer komen, zullen jullie net zo sterven als zij!*' Wat staat daar: komt iedereen die zich niet tot God keert onder de Siloamtoren? Kunnen zij die niet tot inkeer komen willekeurig morgen zo onder de trein komen, of omkomen in een verkeersongeluk? Nee, nonsens natuurlijk. Jezus zegt hier: 'richt je op de wereld van God. Op zijn Koninkrijk. Op de wereld van Gods Geest.' Op de wereld die Jezus zelf probeerde voor te leven. Dan zul je, ook als noodlot je treft en de dood ongedacht en onverwacht komt, altijd klaar zijn. Klaar voor wat? Het maakt het niet makkelijker, maar je hebt in ieder geval een beetje houvast, een perspectief en toekomst.

Ik ga even naar dat andere voorbeeld. Ook een voorbeeld dat (net zoals het ongeluk met de Siloamtoren) elders niet bekend is dan in deze ene Bijbeltekst. Kennelijk waren mensen uit Galilea aan het offeren, toen ze werden overvallen door soldaten van Pilatus, die hen met het zwaard te lijf gingen. En zo werd hun bloed, als symbool voor hun leven, letterlijk vermengd met dat van de offerdieren die zij wilden offeren. Zij werden zelf 'geofferd'. Aan wie of wat? Aan het mensenbestaan. Aan de onenigheid en de strijd die daar altijd deel van is. Zoals mensenleven is: offers *móéten* brengen, verdriet en pijn *moeten* dragen. '*Een mens te zijn op aarde is eens voorgoed geboren zijn, is levenslang geboortepijn*'. Vanaf je geboorte ga je door processen van

loslaten heen (geboorte zèlf is dat!). Je kunt je er niet aan onttrekken. Leven zonder pijn – de wereld om ons heen wil het ons doen laten geloven dat het wèl kan – bestaat niet.

Rícht je op dat Koninkrijk. Op méér dan het oppervlakkige. Op méér dan de eenvoudige lineaire rationele waarheid (ik zou het sommige politici willen meegeven – maar dat terzijde). Want anders verzand je in dat soort rare logica. Dat het iemands verdiende loon is dat hem noodlot treft. Dat anderen het vanwege hun afkomst of cultuur bijna ‘verdiene(n)’ om het beter te hebben dan wie op de vlucht moet, dan wie van elders komt. Dan is delen wat je hebt ineens niet meer een ideaal waarmee ieder tot zijn recht komt, maar een gevaar voor ‘ons’.

Vervolgens komt dat verhaal over de vijgenboom. ‘Laat hem nog maar even staan’, zegt de wijngaardenier tegen de eigenaar. ‘Ik zal de grond nog even omspitten, ik zal hem bemesten, en dan zien we nog even aan hoe het gaat.’ Wie weet... Laten we het nog een kans geven.

Aan de ene kant lijkt dit stuk tekst een tegenstelling met het voorgaande. Daar moest je je haasten om tot inkeer te komen. En hier moet je geduld oefenen om het een kans te geven de goede kant uit te groeien. [Doet me denken aan de secretaresse op de faculteit waar ik studeerde, en die planten verzorgde, ze *nooit* weggooide, maar met pokon en kleine scheutjes water àl het leven wilde rechtdoen, wilde zorgen, hoe dor de bladeren er ook uit zagen. Je weet immers maar nooit. Een iets verwaarloosde kamerplant kan het juist weer heel goed gaan doen.]

Volgens mij zijn het de twee kanten van dezelfde medaille. Ja: je *nu* bekeren tot dat Koninkrijk. En tegelijkertijd ruimte, lucht en tijd geven om het Koninkrijk zich te laten settelen. Ook bij anderen. Want dit Koninkrijk laat zich niet dwingen. Het komt wel.

Terug naar of alles een bedoeling heeft. Ja. En nee: zo *kun* je het niet zeggen. Maar wat mijn gesprekspartner van de week bedoelde is: verbind je met dat verhaal van bevrijding. Dan komt alles wat je meemaakt in *dat* licht te staan. Vanmorgen lasen we Exodus 6, waar God zich verbindt met het volk Israël in Egypte. Hij heeft ze zijn Naam nog niet bekend gemaakt. Geduld. Alles op zijn tijd. Maar het verhaal van bevrijding, ook al horen de Israëlieten het nog niet, moedeloos als ze zijn door de zware dwangarbeid, *is* al begonnen, op dit moment dat God zich aan Mozes bekend maakt. Sterker nog: het was al begonnen nog voordat Mozes geroepen werd. God trekt zijn eigen plan.

Bevrijding is niet zomaar een ‘thema’ in de Bijbel naast andere thema’s. Bevrijding is de grondtoon. Alle teksten, ideeën, gedachten zijn ervan doordrenkt. [Vgl 10 geboden: *moet* niet om het *moeten*, maar staan in licht van bevrijding: als je zo met elkaar omgaat laat je elkaar ruimte, laat je elkaar tot je recht komen.]

In deze veertig dagen lezen wij de verhalen in het licht van wat er gaat komen. Van dat andere bloed ook dat door toedoen van Pilatus vloeide – ook al beweerde hij zelf zijn handen in onschuld te wassen. Van die Jezus, die *zijn* noodlot tegemoet ging. Maar wat uiteindelijk uitliep op een verhaal van bevrijding. Van opstanding. Van Geest en koninkrijk.

Met ‘alles heeft een bedoeling’ gaf mijn gesprekspartner aan dat ze iets aanvoelde van dat het leven, als je het weet te verbinden met dat verhaal van God en van Jezus over wie Gods Geest zo vaardig was, dát verhaal een soort kader wordt waarin je je eigen verhaal kunt plaatsen, of in ieder geval mee verbinden. Waarin je kunt schuilen. En dan wordt noodlot niet minder erg. Want dat wordt het nooit. Maar komt het wel in het licht te staan van wat er ná dat noodlot van Jezus gebeurde: opstanding. Opstanding die *mag* gelden voor iedereen die noodlot ondergaat. En dat ‘geduld hebben’ is niet geduld hebben tot iedereen het eindelijk begrijpt, of geduld met onszelf hebben dat we het uiteindelijk begrijpen. Maar dat geduld is wat mij betreft: ons bestaan in dat grotere verhaal leggen. Tégen de klippen van noodlot op. En juist dáár waar wij de onrecht en oneerlijkheid en pijn van het mensenbestaan voelen, ons leven tóch te verbinden met God, ook al voelt het helemaal niet zo.

Want, zoals het lied dat we straks zingen zegt: *Gods goedheid [AR: aanwezigheid] is té groot voor het geluk alleen. Zij gaat (...) door héél het leven heen.* En dan is er een kans dat er ontstaat wat het thema van deze zes zondagen is: Een nieuw begin!

In de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Amen.

lied 650, 1, 2, 3, 4, 6, 7

Deze preek is gepubliceerd op <http://pgenschede.nl/preken>

Gelieve deze preek alleen voor persoonlijk gebruik aan te wenden, en niet zonder overleg met de auteur voor verdere publicatie of verkondigingsdoeleinden te gebruiken.